

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 4. Vtrum Theologia prout distincta à Fide sit habitus non solum declaratiuus, sed etiam ad hæsiuus, & versetur non solum circa conclusiones, fed etiam circa articulos Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

dam sunt necessaria illis solum, qui sunt destinati ad certa quædam ministeria. Omnibus, & singulis membris corporis est necessarium, ut sint vnita inuicem, & cum anima. Eo enim ipso, quod non sint vnita inuicem, & cum anima, sunt membra non viua, sed mortua. Proportionaliter omnibus, & singulis fidelibus est necessarium, ut sint inuicem, & cum Christo vniti per fidem, spem, & charitatem; eo enim ipso, quod carent aliquo ex his, non sunt membra viua corporis Christi, quod est Ecclesia, sed sunt membra mortua. Vt enim docet Tridentinum sess. 6. cap. 6. *Fides nisi ad eam spes accedat, & charitas, neque vnit perfecte cum Christo, neque corporis eius viuum membrum efficit.* E conuerso non omnibus, & singulis membris est necessaria potentia visiva, vel auditiva; alioquin omnia membra deberent esse oculus, vel auris, & sic auferretur discriminem membrorum, & per consequens auferretur corpus organicum, quod sine membrorum, & organorum discrimine consistere non potest. Ideo dicit Apostolus cap. citato, *Si totum corpus oculus, ubi auditus? si totum auditus, ubi odoratus? quod si essent omnia vnum membrum, ubi corpus?* Proportionaliter gratiæ gratis datæ ita debentur corpori Christi, quod est Ecclesia, ut non debeantur singulis fidelibus, qui sunt Ecclesiæ membra, sed vna debeatur vni, altera alteri. Sicut enim Ecclesia esset defectuosa, si in ea non darentur omnes gratiæ gratis datæ ad exercenda omnia ministeria, sic etiam esset defectuosa, si tales gratiæ gratis datæ darentur omnes in omnibus fidelibus. Cum enim in eo casu omnes essent apti ad exercenda omnia ministeria, omnes essent veluti vnum membrum homogeneum, adeoque tolleretur diuersitas, atque heterogeneitas membrorum. Ideo dicit Apostolus applicans similitudinem corporis naturalis corpori mystico Ecclesiæ: *Numquid omnes Apostoli? numquid omnes Doctores?* quia nimirum sicut esset inconueniens, quod omnia membra corporis essent oculus, vel auris, sic esset inconueniens, si omnes essent Apostoli, Prophetæ, vel Doctores; sed necessarium est, ut diuersæ habilitates ad exercenda diuersa ministeria distribuantur varijs fidelibus à Spiritu sancto, qui diuidit singulis prout vult. Posita hac doctrina, cum Theologia sit illa gratia, gratis data, quam Apostolus vocat sermonem sapientiæ, & scientiæ, est quidem necessaria in Ecclesia, sed ita ut non sit necessaria omnibus, & singulis fidelibus, sed debeat dari in aliquibus, qui fungantur munere Doctoris, & sint magistri cæterorum. Dum opponitur, ergo isti sunt peioris conditionis, quam simplices, quia cum simplicibus sufficiat fides, his est etiam necessaria Theologia: distinguo consequens, sunt peioris conditionis simpliciter, nego consequentiam; sunt peioris conditionis secundum quid, transeat. Qui plus accepit, plus debet, atque adeo in hoc, quod plus debeat, est peioris conditionis, quam is, qui minus accepit. Sed ex alia parte est melioris con-

ditionis in hoc ipso, quod plus accepit, atque adeo simpliciter non est peioris conditionis, cum debitum proportionetur donis acceptis. Cum igitur omnes fideles habeant obligationem proportionalem donis, quæ acceperant, licet detur inter fideles aliqua inæqualitas materialis, & arithmetica, datur inter ipsos æqualitas formalis, & geometrica; sicut inter membra corporis naturalis, licet detur inæqualitas arithmetica, & materialis, datur æqualitas geometrica, & formalis, in quantum vnumquodque membrum debet exercere illud ministerium, ad quod destinatum fuit à natura.

Ad 3. concedo maiorem, & nego minorem. Nam ostensum est in probatione conclusionis Theologiam infusam ab initio fuisse Apostolis, ac semper perseuerasse in Ecclesia.

QVÆSTIO IV.

Virum Theologia prout distincta à fide, sit habitus non solum declaratiuus, sed etiam adhesiuus, & versetur non solum circa conclusiones, sed etiam circa Articulos fidei.

Videtur, quod Theologia prout distinguitur à fide non sit habitus adhesiuus, sed purè declaratiuus, ita ut per habitum Theologicum fidei superadditum solum distinctè apprehendamus, ac declatemus ea, quibus assentimur per habitum fidei: primò quia vel Theologia sumitur pro habitu, quo nudè scitur, quid contineatur in Sacra Scriptura, & traditionibus, hoc est in Verbo Dei scripto, & non scripto; vel pro habitu hæc eadem declarandi, ac defendendi; vel pro habitu, ipso firmiter assentiendi; vel pro habitu deducendi conclusiones ex ijs, quæ continentur in verbo Dei; sed quocunque ex his modis sumatur, vel non est habitus adhesiuus, vel si est adhesiuus, non distinguitur à fide; ergo Theologia prout distinguitur à fide non est habitus adhesiuus; sed purè declaratiuus. Probatur minor: si enim Theologia sumitur primò, & secundo modo pro habitu, quo cognoscuntur, & declarantur ea, quæ continentur in verbo Dei, Theologia potest æquè inueniri in fideli inclinato ad assentiendum, & in infideli inclinato ad dissentiendum, ideoque talis habitus remaneret in Theologo, totaliter apostatante à fide, & transeunte ad atheismum; sed habitus, qui potest coniungi tam cum habitu assentiendi, quam cum habitu dissentendi, non est adhesiuus, cum ex se non inclinet ad assensum; ergo Theologia sumpta primò, & secundo modo non est habitus adhesiuus. Si Theologia sumatur tertio modo pro habitu superaddente inclinationem ad assentiendum ijs, quæ continentur in verbo Dei, cum hæc inclinatio sit propria fidei, superaddit solam fidem; ergo in quantum est habitus adhesiuus non distinguitur à fide. Si sumatur quarto modo,

vel est habitus assentiendi conclusionibus, quæ cognoscuntur vt necessariò illatæ ex articulis fidei; vel pro habitu assentiendi conclusionibus, quæ cognoscuntur vt probabiliter illatæ ex articulis fidei; si primum, habitus fidei inclinat ad assentiendum omnibus, quæ cognoscuntur vt necessariò connexa cum articulis fidei, vtpotè quæ negari non possunt sine hæresi; ergo habitus assentiendi talibus conclusionibus non distinguitur à fide. Si sumitur pro habitu assentiendi iis, quæ solum probabiliter inferuntur ex articulis fidei, hic habitus est merè opinatiuus, fallibilis, & incertus; sed habitus merè opinatiuus, & incertus nec est Theologia, de qua loquimur, nec est necessarius in Ecclesia; ergo Theologia, de qua disputamus, & quæ est necessaria in Ecclesia, non est habitus adhæsiuus, sed purè declaratiuus.

2. Secundò si Theologia esset habitus adhæsiuus distinctus à fide, esset vnus ex iis septem habitibus, quos enumerat Aristoteles 6. Ethic. cap. 3. qui sunt sapientia, intellectus, scientia, prudentia, ars, opinio, & suspicio; sed non est vlus ex his septem; ergo &c. Probatur minor: non enim Theologia est intellectus, quia intellectus assentitur principiis per se notis; Theologia verò assentitur principiis non per se notis, sed creditis; non est scientia, quia scientia est cognitio certa, & euidens de conclusionibus; Theologia verò, cum non habeat euidentiā de principiis, nec habet de conclusionibus, quæ inferuntur ex principiis. Ex quo sequitur, quod neque sit sapientia, cum sapientia ex doctrina Aristotelis loco citato sit intellectus simul, & scientia. Non est prudentia, neque ars, cum prudentia versetur solum circa agibilia, ars circa factibilia; Theologia verò versatur circa Deum, qui neque est factibilis, neque agibilis. Demum neque est opinio, neque suspicio, quæ sunt fallibiles, cum Theologia sit habitus infallibilis.

3. Tertiò ille habitus, qui non inducit aliam certitudinem à fide, non est habitus adhæsiuus distinctus à fide; sed Theologia non inducit aliam certitudinem à fide, vt patet ex eo, quia Theologi per Theologiæ studium non acquirunt maiorem certitudinem de articulis fidei, quam haberent ante: ergo &c.

4. Quartò omnis habitus adhæsiuus procedit ex aliquibus primis principiis; sed non potest explicari, ex quibus principiis Theologia procedat, num solum ex naturalibus, num solum ex reuelatis, an ex vtrisque; ergo &c. Probatur minor: si enim dicatur, quod procedit solum ex principiis naturalibus, confunditur cum scientiis naturalibus; si dicatur, quod solum ex reuelatis, sequitur, quod omnes argumentationes ex principiis purè naturalibus, vel partim ex naturalibus, partim ex reuelatis, non sint Theologicæ, adeoque quod penè omnes argumentationes, quæ inveniuntur apud Theologos, non sint propriè Theologicæ, cum penè omnes assumant aliquod princi-

pium naturale. Si ex vtrisque: ergo Theologia supponit non solum fidem, sed etiam omnes scientias naturales, quod videtur inconueniens. Rursus non potest explicari vtrum procedat solum ex principiis certis, an etiam ex probabilibus.

5. Respondeo, quod quia ex dictis Theologia est habitus distinctus à fide, examinandum est, qualis habitus sit, vtrum adhæsiuus, an purè declaratiuus; vtrum versetur solum circa conclusiones, an etiam circa articulos fidei; vtrum procedat solum ex principiis reuelatis, an etiam ex naturalibus.

6. Dicendum primò: habitus Theologicus versatur non solum circa conclusiones, quæ inferuntur ex articulis fidei, tanquam ex principiis, sed etiam circa principia, hoc est circa articulos fidei, eosque examinat, explicat, probat, ac defendit, atque impugnat errores contrarios.

7. Vt probetur conclusio, explicanda est differentia inter scientias inferiores, ac scientiam supremam. Ex doctrina Aristotelis 4. Meta. cap. 3. & alibi inferiores scientiæ non disputant de propriis principiis, neque illa examinant, aut defendunt, neque impugnant errores contra principia, sed supponentes principia, disputant de conclusionibus, & impugnant errores eorum, qui admittentes principia, decipiuntur circa conclusiones: exempli gratia Mathematica supponit, quod datur circulus; quod à puncto ad punctum potest duci linea, & his suppositis, demonstrat conclusiones; si quis verò neget principia Mathematica, non spectat ad Mathematicum contra illum disputare, probando, aut defendendo principia, vel rationes oppositas soluere. Similiter Physica supponit dari corpora sensibilia, ac varijs modis mutabilia; si quis verò neget motum, atque asserat cum Parmenide dari vnicum ens, idque immobile, & immutabile, non spectat ad Physicam contra istum disputare, vt Aristoteles docet libro 1. Physicorum. Verum præter scientias inferiores dari debet aliqua scientia suprema, quæ non solum disputet de conclusionibus, sed etiam examinet principia, atque ipsa defendat, ac probet, in quantum probari possunt, & impugnet errores principiis contrarios, & hæc suprema scientia est Metaphysica; ideoque Aristoteles 4. Metaph. cap. 4. 5. 6. 7. & 8. ex professo defendit, ac probat principia omnium scientiarum, ac redarguit errores contrarios. Hoc supposito, probatur conclusio: suprema inter facultates naturales non solum versatur circa conclusiones, sed etiam circa principia; ergo suprema inter facultates supernaturales non solum debet versari circa conclusiones, sed etiam circa principia, ac proinde non solum debet supponere articulos fidei, sed etiam illos explicare, probare, ac defendere, & redarguere errores contrarios; sed suprema inter facultates supernaturales est Theologia; ergo &c.

3. Ex

8. Ex dictis inferitur, quàm ampla facultas sit Theologia, quæ sint eius partes, & munera, & quàm pauci sint, ac fuerint perfecti Theologi. Primum, in quo Theologus convenit cum professoribus omnium facultatum, est, ut sciat, & intelligat omnia principia Theologica. Vnusquisque enim debet scire, & intelligere principia facultatis, quam proficitur; exempli gratia Mathematicus debet scire principia mathematica, Physicus physica; ergo et Theologus debet scire principia Theologica; sed principia Theologica sunt veritates revelatæ, quæ continentur in sacra Scriptura, et traditionibus; ergo Theologus debet scire, et intelligere uniuersam sacram Scripturam, et traditiones; et quia sacra Scriptura debet intelligi in eo sensu, in quo intellecta fuit ab Ecclesia Catholica, cuius doctrina continetur in Decretis Conciliorum, Constitutionibus Pontificum, et unanimi consensu Sanctorum Patrum; ideo Theologus debet etiam in his esse versatus.

9. Secundum, in quo Theologia differt à facultatibus inferioribus, et proportionaliter convenit cum sola Metaphysica, est, quod possit contra negantes probare sua principia, hoc est articulos fidei. In hac verò probatione articulorum fidei debet uti Theologus non solum principijs reuelatis, sed etiam naturalibus, non solum euentibus, sed etiam probabilibus, præsertim cum disputat contra sectas, quæ non conveniunt nobiscum in vllis principijs reuelatis. Ita contra Atheos afferendæ sunt rationes naturales ad demonstrandum dari Deum, et habere providentiam rerum humanarum. Contra Gentiles afferendæ sunt rationes naturales ad demonstrandum Deum esse unum, atque implicare multitudinem Deorum. At contra Iudæos conuenientes nobiscum in veteri testamento, ostendendum est Christum esse Deum, et iam venisse ex testimonijs veteris testamenti; sicut hanc eandem veritatem contra antiquos gentiles ex testimonijs Sybillarum, quæ fuerunt Prophetissæ gentiliis, probarunt antiqui Patres. Contra Mahometanos, qui conveniunt nobiscum in admittendis multis veritatibus reuelatis, tum veteris, tum novi testamenti, utendum est ijs tanquam principijs ad ostendendas veritates, in quibus disconveniunt, addendo etiam rationes naturales; idemque proportionaliter faciendum est contra Hæreticos. Quod verò Theologia ad confirmandos articulos fidei uti debeat, et principijs reuelatis, et rationibus naturalibus etiam merè probabilibus, probatur ex eo, quia non solum Theologi Scholastici, ac Sancti Patres, sed etiam Christus, ac Scriptores Canonici per Theologiam infusam, dirigente Spiritu Sancto, his argumentandi modis aliquando sunt vsi; e.g. Christus Matth. 22. 28. contra Saducæos probat resurrectionem mortuorum ex libris Moysis, quos solos ipsi admittebant. Sanctus verò Paulus prima ad Corinthios 15. ad eandem veri-

tatem probandam affert plures rationes naturales, etiam merè probabiles, ac præsertim probat, quod corpora mortua, et iam corrupta iterum viuificabuntur, ex eo, quia semina mortua, et iam corrupta iterum viuificantur in nouam plantam. Sed dicit aliquis: quomodo resurgunt mortui? Quali autem corpore venient? Inspiciens tu, quod seminas non viuificatur, nisi prius moriatur.

10. Tertium, in quo pariter Theologia proportionatur Metaphysicæ est, ut possit refellere errores contrarios fidei. Facultas enim suprema, quæ dicitur sapientia, non solum debet posse probare veritatem, sed debet posse refellere falsitatem, atque errores contrarios veritati; ergo sicut Metaphysica, quæ est suprema inter facultates naturales, refellit errores contrarios rationi naturali, ita Theologia, quæ est suprema inter facultates supernaturales, refellit errores contrarios fidei, adeoque Theologus debet posse refellere omnes errores Atheorum, Gentilium, Mahometanorum, et omnium Sectarum nostræ fidei contrariarum.

11. Quartum, in quo Theologia proportionaliter convenit cum Metaphysica, est, ut possit soluere argumenta, quibus impugnantur non solum conclusiones, sed etiam principia reuelata. Facultas enim suprema debet etiam soluere argumenta contra principia; ergo sicut Metaphysica debet soluere rationes, quibus impugnantur principia naturalia; sic Theologia debet soluere rationes, quibus impugnantur principia reuelata. Hæc autem solutio est necessaria ad hoc, ut tum scientia, tum fides reddatur imperturbabilis. Ut enim aduertit Aristoteles 4. met. tex. 19. accidit aliquando, ut intellectus aliquorum, postquam affecutus est euentiam principiorum, et conclusionum, à quibusdam rationibus in contrarium, quas nescit soluere, ita perturbetur, ut obscurata euentia, incipiat dubitare, et aliquando redigatur ad quandam perplexitatem, et fluctuationem similem insanis, qualis fuit in quibusdam antiquis Philosophis, qui vel negarunt principia euentissima, vel de eorum veritate dubitarunt; ergo sicut necesse est, ut ad firmandam certitudinem principiorum naturalium euentium metaphysica soluat rationes in contrarium, à fortiori est necessarium, ut ad firmandam certitudinem principiorum reuelatorum incuentium Theologia soluat rationes contrarias.

12. Quintum, in quo Theologia convenit non solum cum Metaphysica, sed etiam cum scientijs inferioribus, est, ut suppositis principijs reuelatis, procedat ad inferendas conclusiones. Quia verò conclusiones non possunt inferri nisi per syllogismum; syllogismus verò constare debet ex duabus præmissis, sequitur, ut tria sint genera conclusionum. In primo continentur conclusiones, quæ inferuntur ex vtraque præmissa naturali. In secundo quæ inferuntur ex vtraque præmissa reuelata. In ter-

tio

tio quæ infertur ex altera reuelata, altera naturali. Conclusiones primi generis non sunt propriè theologicæ, sed spectant ad scientias naturales. Conclusiones secundi, ac tertij generis sunt propriè theologicæ. Quia rursus fiunt naturales facultates inferunt ex principiis quasdam conclusiones omninò certas, quasdam merè probabiles, sic etiam se habet Theologia: ideo sic ut aliæ facultates secundum aliquam partem sunt certæ, secundum aliam merè probabiles, sic etiam Theologia. In omnibus explicatis Theologiæ partibus indefesso studio versati sunt Sancti Patres, & Scholastici. Nam & ut principia reuelata explicarent, scripserunt egregia commentaria in Sacram Scripturam; & fidei dogmata confirmarunt rationibus etiam naturalibus; & impugnarunt omnes sectas Infidelium; & soluerunt argumenta contra fidem; & ex principiis reuelatis plurimas conclusiones acutissimè intulerunt. Verùm in his omnibus Theologiæ partibus accidit, ut orirentur multe controversiæ theologicæ. Dum enim varia Scripturarum loca alij explicarunt in vno sensu, alij in sensu diuerso, ortæ sunt controversiæ circa legitimum sensum plurium locorum Sacre Scripturæ. Dum ad probandâ dogmata, & refellendos errores, alij attulerunt vnam rationem, quæ ratio minùs fuit ab alijs probata, ortæ sunt controversiæ circa vim, & efficaciam talium rationum. Dum ad soluenda argumenta contra fidem, aliqui attulerunt responsiones, quæ alijs visæ sunt insufficientes, ortæ sunt controversiæ circa sufficientiam talium solutionum, & circa veritatem propositionum per tales solutiones concessarum, vel negatarum. Ac demùm ortæ sunt etiam controversiæ circa veritatem conclusionum, præsertim probabiliter illatarum ex principiis fidei. Est igitur sexta, & postrema pars Theologiæ, in qua quæstiones theologicæ examinantur, & etiam in hac Theologia parte versati sunt antiqui Patres, ac præsertim Augustinus, qui non solum ex occasione aliorum operum examinat multas quæstiones controuersas, sed etiâ scripsit multos libros, quos inscripsit quæstionum in Pentatheucum, in Euangelistas, octoginta triu quæstionum &c. Verùm sicut ex corruptione veræ philosophiæ, ac veræ sapientiæ orta est sophistica, quæ est sapientia apparens, & falsa, sic ex corruptione veræ Theologiæ, quæ est supernaturalis sapientia, orta est Theologia sophistica, quæ est sapientia apparens, & falsa. Dum enim aliqui, contemptis cæteris primarijs Theologiæ partibus, incubuerunt vnicè in postremam, ac veluti accidentariam partem Theologiæ, in qua examinantur controuersiæ Theologorum, in eaque versati sunt studio potius altercandi, quam inueniendi veritatem, introduxerunt Theologiam quamdam altercatoriam. Et quia qui disputat non ex fine inueniendi veritatem, sed ex fine altercandi, & acquirendi inanem quamdam victoriæ laudem, magis est sollicitus de veritate obscuranda, quam elucidanda; ideo per Theologiam sophi-

sticam ita obscurata est vera Theologia, ut iam non minor sit labor Theologorum, in soluendis argumentis sophistarum, quam infidelium. Sicut verò falsatores monetarum perniciosi sunt Reipublicæ, non solum quia introducunt monetas falsas, sed etiam quia reddunt suspectas monetas veras, sic qui Philosophiam, ac Theologiam adulterant, perniciosi fuerunt Reipublicæ, non solum quia introduxerunt sapientiam falsam, sed etiam quia suspectam reddiderunt sapientiam veram.

Sed iam examinandum est, vtrum habitus Theologicus versetur circa principia, & conclusiones, merè declarando, & explicando, videtur Aureolus qu. 1. in Prologum sententiarum, an etiam adhaerendo, & assentiendo per assensum theologicum distinctum ab assensu fidei; adeoque an sit habitus adhaesiuus, vel purè declaratiuus.

14. Dicendum secundò cum sententiâ communi contra Aureolum: Theologia versatur circa principia reuelata, & conclusiones, non solum declarando, sed etiam assentiendo per assensum theologicum distinctum à fide, adeoque non est habitus purè declaratiuus, sed etiam adhaesiuus.

15. Probatur conclusio, & explicatur discrimen inter assensum fidei, & assensum theologicum. Dupliciter possumus assentiri alicui veritati reuelatæ, e. gr. Trinitati personarum cum vnitæ essentia: primo per assensum non discursiuum formaliter, ita ut proposito nobis sufficienter mysterio Trinitatis, cognoscentes nos obligari ad illud firmissimè credendum, propter auctoritatem Dei, voluntariè captiuemus intellectum in obsequium fidei, & firmissimè credamus Deum esse Trinum assensu non inferente syllogisticè Deum esse Trinum ex principiis, nec commensurato principiis, sed purè propter auctoritatem Dei reuelantis, & assensu commensurato tali auctoritati: & hic assensus spectat ad habitum fidei diuinæ. Secundo possumus eidem veritati assentiri assensu discursiuo inferente syllogisticè Deum esse Trinum ex principiis, & fundamentis fidei Christianæ, & assensu commensurato talibus principiis eo pacto, quo Theologi curant syllogisticè contra infideles probare, hanc veritatem: & hic assensus discursiuus, & resolutiuus non spectat ad habitum fidei, sed ad habitum theologicum: quandoquidem propriissimum Theologi munus est syllogisticè resoluerè veritates fidei vsque ad prima fundamenta, quibus probatur Deum esse auctorem fidei Christianæ: ergo potest intellectus eisdem veritatibus reuelatis assentiri seorsim per assensum fidei non discursiuum formaliter, & per assensum theologicum formaliter discursiuum, & illatiuum talium veritatum ex fundamentis fidei Christianæ, adeoque Theologia est habitus adhaesiuus articulis fidei per assensum distinctum à fide.

16. Quod si ipsis articulis fidei possumus assentiri per assensum Theologicum distinctum ab

ab

ab assensu fidei, à fortiori possumus per assensum Theologicum assentiri conclusionibus, quæ inferuntur euidenter ex articulis fidei. Debet autem aduerti, quod si actus scientiæ potest coniungi cum actu fidei circa idem obiectum materiale, etiam actus Theologicus potest coniungi cum actu fidei circa idem obiectum materiale: si actus scientiæ non potest coniungi cum actu fidei circa idem obiectum materiale, nec actus theologicus potest coniungi, sed cum tali obiecto materiali non assentimur per actum fidei, possumus assentiri per actum Theologicum formaliter discursiuum.

17. Confirmatur: nam etiam si admittamus, quod Deus reuelans articulos fidei, reuelauerit implicite omnes conclusiones ex ipsis euidenter inferibiles, adhuc ut intellectus possit tales conclusiones credere per fidem, debet aduertere hoc ipsum, quod Deus implicite eas reuelauerit; sed sæpè hoc non aduertit; ergo sæpè non potest illas per fidem credere; ergo tunc assentitur illis per discursum theologicum distinctum à fide.

18. Ad primum, in quo quæritur, vtrum theologia sit habitus, quo nudè scitur, quid contineatur in sacra Doctrina, & traditionibus, vel habitus hæc eadem declarandi, ac defendendi, vel habitus iisdem assentiendi, ac inferendi conclusiones; respondeo, quod Theologia completè sumpta est habitus præstandi hæc omnia, vt dictum est in probatione primæ conclusionis. In Theologo igitur totaliter apostatante à fide, ac dissentiente doctrinæ reuelatæ, remaneret quidem Theologia secundum partes minus principales; at non remaneret secundum partes principales, secundum quas inclinatur ad assentiendum principiis, & conclusionibus assensu discursiuo, vt explicatum est. Proportionaliter si Metaphysicus deceptus paralogismis, quibus impugnantur principia naturalia, recederet ab assensu principiorum naturalium, vel de illis dubitaret, posset quidem retinere partes minus principales habitus metaphysici, sed non retineret metaphysicam secundum partes præcipuas, per quas assentitur principiis, & conclusionibus. Idem dic de Mathematica, & cæteris scientiis, quæ non remanerent completæ in eo, qui incideret in errorem, vel dementiam Academicorum, & Pyrronicorum, qui de omnibus dubitabant. Falsum est igitur, quod Theologia completè sumpta possit coniungi tam cum habitu assentiendi, quam cum habitu dissentendi veritatibus reuelatis: sicut falsum est, quod Metaphysica, & Mathematica completè sumpta possit coniungi tam cum habitu assentiendi, quam cum habitu dissentendi veritatibus naturalibus; ergo sicut simili argumento non probatur Metaphysicam, & Mathematicam esse habitus purè declaratiuos, sic non probatur Theologiam esse habitum purè declaratiuum. Posito, quod Theologia inclinatur ad assentiendum articulis fidei, & conclusionibus, est habitus adhæsiuus distinctus à fide. Habitus enim incli-

nans ad assentiendum articulis, & conclusionibus assensu distincto ab assensu fidei, est habitus adhæsiuus distinctus ab habitu fidei.

19. Dum opponitur; fides inclinatur ad assentiendum articulis, & conclusionibus, quæ cognoscuntur vt necessario connexæ cum articulis fidei; ergo habitus assentiendi articulis, & conclusionibus non distinguitur à fide: distingo antecedens; fides inclinatur ad assentiendum articulis, & conclusionibus assensu non discursiuo, sed sumente tum articulos, tum conclusiones purè vt dictos à Deo, concedo antecedens; assensu discursiuo, & illatiuo ex principiis, nego antecedens; & distingo consequens; ergo habitus assentiendi articulis, & conclusionibus assensu discursiuo non distinguitur à fide, nego consequentiam; habitus assentiendi assensu non discursiuo, concedo consequentiam. Possumus veritati reuelatæ assentiri purè vt dictæ à Deo, & hic est assensus, ad quem inclinatur habitus fidei. At possumus eidem veritati assentiri etiam non purè vt dictæ à Deo, sed vt conclusioni illatæ ex aliquibus principiis, & hic est assensus theologicus distinctus à fide, vt explicatum est num. 15.

20. Si verò quærat, quæ sint principia, ex quibus inferimus Theologicè articulos fidei, & vtrum talia principia sint naturalia, vel supernaturalia. Respondeo, quod principia, ex quibus Theologicè inferimus articulos fidei, sunt fundamenta supernaturalia, quibus probatur Deum reuelasse doctrinam fidei Christianæ, & omnes eius articulos, miracula nimirum, Martyres &c. Dum ergo quis assentitur huic veritati, quod Deus sit auctor Religionis Christianæ ex hoc syllogismo: *Impossibile est, vt illa religio, in cuius testimonium facta sunt innumera miracula, non habeat auctorem Deum; sed in testimonium religionis Christianæ facta sunt innumera miracula, vt habetur ex innumeris testibus fide dignissimis; ergo impossibile est, vt Religio Christiana non habeat auctorem Deum; facit discursum, & assensum Theologicum; & sicut potest assentiri alijs, & alijs syllogismis assumentibus vt principia alias, & alias præmissas, ita potest assentiri diuersis assensibus Theologicis nitentibus diuersis obiectis, & motiuis formalibus. Et quia fundamenta, quibus probatur fides Christiana, sunt supernaturalia, cum sint signa exhibita à Deo supernaturaliter operante, e. gr. miracula, Martyria patientia supernaturali tolerata, modus, quo propagata est fides Christiana &c. ideo principia, in quibus fundantur assensus Theologici, sunt supernaturalia. Porro assensus Theologicus aliquando præcedit fidem, & ad illam disponit, aliquando sublequitur fidem. Quando infideles præsertim docti conuertuntur ad fidem, præcedere solet assensus Theologicus, ac disponere ad assensum fidei. Propositis enim à Theologo prædicante argumentis, quibus probatur fides Christiana, penetrantes eorum efficaciam, concludere solent per assensum Theologicum fidem Christianam habere aucto-*

auctorem Deum, adeoque esse veram, & imperant sibi assensum fidei non discursuum, & per talem assensum sunt fideles. In fidelibus verò præsertim doctis assensus Theologicus subsequitur assensum fidei. Sæpè enim, dum supponentes doctrinam fidei habere auctorem Deum, conantur illam resolvere in sua principia, faciunt varios syllogismos, & per assensum præmissarum procedunt ad assensum Theologicum articulorum. Addo, quod assensus Theologicus præcedere solet etiam fidem publicam Ecclesiæ circa articulos, qui de nouo definiuntur. Sæpè enim tales articuli antequam definiantur à Concilio vniuersali, non sunt proximè de fide, per definitionem verò vltimò constituuntur articuli fidei; sed definitionem præcedere solet assensus Theologicus; ergo assensus Theologicus præcedere solet fidem publicam Ecclesiæ circa articulos definiendos. Probatur minor: nam Patres Concilij idè procedunt ad definitionem talium articulorum, quia antecedenter per diligens examen inuenerunt illos articulos esse veros, vtpotè legitime illatos ex alijs articulis antiquis; sed talis assensus, quo putant articulos definiendos esse veros, ac legitime illatos ex alijs articulis, est Theologicus; ergo assensus Theologicus præcedere solet fidem etiam publicam Ecclesiæ circa articulos de nouo definiendos.

21. Dum demum quæritur, vtrum Theologia, de qua loquimur, comprehendat etiam habitum opinatiuum, quo probabiliter assentimur conclusionibus probabiliter illatis ex articulis fidei, & vtrum hæc pars opinatiua Theologiæ sit necessaria in Ecclesiâ: Respondeo, quod sicut Physica, Metaphysica, & Mathematica principaliter consistunt in habitu certo, ac demonstratiuo, includunt verò tanquam partem minus principalem, & accessoriam, habitum opinatiuum circa multa, de quibus non habemus demonstrationem: sic Theologia principaliter consistit in habitu inferendi conclusiones certas, includit verò minus principaliter, & accessorie habitum inferendi conclusiones probabiles; ideoque quoad hoc proportionaliter philosophandum est de Theologia, ac de facultatibus naturalibus. Rursus ex eadem ratione, ex qua sunt necessariae partes probabiles Physicæ, ac Metaphysicæ, sunt etiam necessariae partes probabiles Theologiæ. Duplex autem est ratio huius necessitatis. Prima est, quia cum circa multas quæstiones, & dubitationes Philosophicas, & Theologicas non possumus afferre solutionem certam, necesse est, vt afferamus saltem solutionem probabilem. Secunda est, quia regulariter non possumus peruenire ad certitudinem, demonstrando conclusionem, nisi per inquisitionem, in qua prius solent occurrere multa media probabilia, per quæ tandem paulatim progredimur ad medium demonstratiuum, & certum; ergo necesse est, vt habitui, per quem quærimus medium demonstratiuum, sit etiam annexus habitus, per quem quæramus, & pos-

simus inuenire multa media probabilia; ergo in qualibet materia habitus opinandi debet esse annexus habitui certo. Qui enim non bene suspicatur, & opinatur, non est aptus ad inueniendam certitudinem.

22. Ad secundum: Aristoteles 5. Ethic. cap. 3. enumerat solum habitus adhæsiuos naturales, tum infallibiles, quales sunt sapientia, intellectus, scientia, prudentia, & ars; tum fallibiles, quales sunt opinio, ac suspicio; sed fides, & Theologia secundum partem principalem sunt habitus infallibiles quidem, sed supernaturales; ergo, non est mirum, si non comprehendantur in vilo ex septem habitibus ab Aristotele enumeratis. Addo, quod licet Theologia non sit strictè vllus ex illis septem habitibus, quos enumerat Aristoteles, tamen reduci potest ad primos tres, intellectum nimirum, sapientiam, & scientiam. Ratio est, quia ex dictis num. 9. Theologia est Metaphysica, quædam supernaturalis, certa quidem, sed in-evidens; sed Metaphysica in quantum versatur circa prima principia est intellectus; in quantum versatur circa conclusiones, est scientia; in quantum verò versatur circa prima principia, & primas causas, & conclusiones resoluit vsque ad altissima principia, atque altissimas causas, est sapientia, vt colligitur ex Aristotele 5. Ethic. cap. 3. & primo Metaphysicæ, in proemio; ergo proportionaliter Theologia in quantum versatur circa principia reuelata, est intellectus; in quantum versatur circa conclusiones, est scientia, vel quasi scientia; in quantum verò resoluit conclusiones in primas causas, & altissima principia reuelata, est sapientia. Non est tamen intellectus, neque sapientia, neque scientia in toto rigore, in quo definiuntur ab Aristotele, qui ad hos habitus requisit non solum certitudinem, sed etiam euidentiā, ex eo quia non cognouit possibilem esse certitudinem sine euidentiā. Sed inferius quæst. 6. est examinandum, an, & quomodo Theologia sit scientia, & sapientia.

23. Ad tertium, nego, quod Theologia non inducat aliam certitudinem à fide. Fides enim habet certitudinem sine discursu, Theologia habet certitudinem discursiuam: certitudo autem discursiua non est quidem maior certitudine fidei, sed adhuc est diuersa certitudo; ergo licet Theologia circa veritates creditas non inducat maiorem certitudinem, quam fides, adhuc inducit aliud genus certitudinis: eo pacto, quo cum eadem veritas est simul de fide, & est scibilis per demonstrationem, licet scientia talis veritatis non inducat certitudinem maiorem certitudine fidei, adhuc inducit diuersam certitudinem.

24. Ad quartum, in quo quæritur, vtrum Theologia procedat ex soljs principijs naturalibus, an ex soljs reuelatis, an ex vtrisque. Respondeo, quod Theologia procedit tum ex principijs naturalibus, tum ex reuelatis, vt dictum est conclusione secunda. Ratio est, quia Theologus debet posse disputare contra om-

nes

nes sc̃ctas; etiam contra illas, quæ non admittunt villâ principia reuelata; sed disputando contra tales sc̃ctas debet vti principiis naturalibus; quæ sola admittuntur à talibus sc̃ctis; ergo Theologus debet etiã procedere ex principiis naturalibus. Neque verò talis disputatio est purè philosophica. Ratio est, quia disputatio purè philosophica debet procedere ex principiis naturalibus purè vt naturalia sunt, hoc est relatè ad veritates, & conclusiones purè naturales; sed Theologus, dum disputat contra sc̃ctas ex principiis naturalibus, considerat talia principia non purè vt naturalia sunt, neque relatè ad conclusiones, & veritates purè naturales, sed relatè ad veritates supernaturales, ac reuelatas à Deo; ergo disputatio, qua Theologus impugnat sc̃ctas, non est purè philosophica, sed Theologica. Hinc patet, quo pacto non solum sint Theologicæ argumentationes, in quibus Theologi procedunt ex principiis reuelatis, vel partim ex naturalibus, partim ex reuelatis, sed etiam illæ, in quibus procedunt ex principiis purè naturalibus. Ratio est, quia cum considerent principia naturalia, relatè ad veritates reuelatas, eo ipso tales argumentationes sunt Theologicæ, cum ad Theologum spectet probare veritates reuelatas etiã per principia naturalia, vt explicatum est. Hinc rursus patet, quo pacto Theologia non confundatur cum scientiis naturalibus. Licet enim scientiæ naturales, & Theologia conueniant in aliquibus principiis, & conclusionibus, tamen scientiæ naturales considerant conclusiones, & principia, vt purè naturalia, Theologia verò considerat conclusiones, vt reuelatas, principia verò considerat relatè ad conclusiones, & veritates reuelatas. Confirmatur: nam ex Aristotele 2. Phys. text. 16. 17. 18. licet Physica, & Mathematica conueniant in consideratione punctorum, linearum, superficierum, ac solidorum, tamen non confunduntur, quia Physica considerat hæc vt terminos corporis naturalis, ac sensibilis, Mathematica considerat hæc eadem, abstrahendo ab hoc, quod sint termini corporis naturalis, & sensibilis; ergo proportionaliter licet scientiæ naturales, ac Theologia conueniant in probandis aliquibus conclusionibus ex quibusdam principiis, tamen sufficienter distinguuntur per hoc, quod scientiæ naturales considerant principia, & conclusiones vt purè naturales, Theologia considerat conclusiones vt reuelatas, principia verò naturalia relatè ad conclusiones, & veritates reuelatas.

25. Dum opponitur, quod Theologia supponeret scientias naturales, concedo præsertim de aliquibus. Neque enim est nouum, quod vna scientia supponat aliam. Nam ceteræ scientiæ supponunt Logicam, quæ est necessaria ad ceteras scientias: Metaphysica videtur supponere Physicam &c; ergo non est mirum, quod Theologia supponat scientias naturales, præsertim Metaphysicam, cum præcipuè vtiatur principiis Metaphysicis, ex quibus coniungit cum principiis reuelatis probat suas conclusiones.

26. Hinc verò infertur, quod licet Theologia vtatur tum principiis naturalibus, tum reuelatis, tamen principiis reuelatis vtitur vt propriis ipsius Theologiæ, principiis naturalibus vtitur vt propriis scientiarum naturalium, quas Theologia supponit. Veruntamen hoc ipsum est proprium Theologiæ, vt supponat scientias naturales, & vt possit vti earum principiis ad probandas veritates reuelatas, vt explicatum est.

27. Dum demum quæritur, vtrum Theologia procedat solum ex principiis certis, an etiam ex probabilibus: dico, quod procedit ex vtriusque, tum quia descendit ad probandas etiam conclusiones merè probabiles; tum quia ipsas conclusiones certas, ac de fide debet Theologus posse persuadere rationibus probabilibus, vt conclusione prima, num. 11. probatum est exemplo Sancti Pauli, qui Epist. 1. ad Corint. cap. 15. affert rationes naturales etiam merè probabiles ad probandam resurrectionem mortuorum contra Saducæos.

QVÆSTIO V.

Vtrum Theologia sit habitus superior, vel inferior fide.

1. Videtur Theologia prout distinguitur à fide esse habitus non inferior, sed superior fide: primo quia stultum est eum, qui circa aliquam doctrinam habet habitum superiorem, laborare ad hoc, vt circa eandem acquirat habitum inferiorem; ergo stultum esset fideles, qui circa doctrinam reuelatam iam habent habitum fidei, studere Theologiæ ad acquirendum circa eandem habitum theologicum inferiorem fide.

2. Secundò habitus, qui potest reddere rationem de creditis, non est inferior habitus, qui solum credit; sed Theologia est habitus, qui potest reddere rationem de creditis; ergo &c.

3. Tertiò sapientia, de qua Paulus, vt ipsemet testatur 1. ad Corint. cap. 5. loquebatur inter perfectos, non est inferior simplici fide, quæ est communis etiã imperfectis; sed Theologia est illa sapientia supernaturalis, de qua Paulus loquebatur inter perfectos; ergo &c.

4. Respondeo Theologiam prout contradistinguitur à fide esse habitum inferiorem fide. Ratio est, quia ita habitus se habent ad habitus, sicut actus ad actus, cum habitus specificentur à propriis actibus; sed assensus fidei est perfectior, & est superior assensu purè Theologico; ergo &c. Probatur minor: nam assensus, qui nititur obiecto formali perfectiori, ideoque adhæret obiecto maiori certitudine, & adhæsiōe, est perfectior assensu, qui nititur obiecto formali imperfectiori, ideoque adhæret obiecto minori certitudine, & adhæsiōe; sed assensus fidei nititur, vt obiecto formali adequato sola prima veritate reuelante, ideoque assentitur veritatibus reuelatis certitudine,

C

ne,